

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Авраменко Д. О.,

бакалавр міжнародних економічних відносин,

Лежетьокова В. Г.,

к.е.н., доцент кафедри світової економіки

Державний торговельно-економічний університет

Київ, Україна

У сучасному глобалізованому світі валютні операції відіграють важливу роль у забезпеченні результативного функціонування міжнародного бізнесу. Вони охоплюють широкий діапазон фінансових транзакцій, пов'язаних з обміном валют між суб'єктами господарювання різних країн, і є невід'ємною складовою зовнішньоекономічної діяльності. За своєю суттю, валютні операції є фінансовими транзакціями, пов'язаними з купівлею, продажем або обміном валют між суб'єктами господарювання різних країн. Вони є ключовим елементом міжнародного бізнесу, забезпечуючи можливість здійснення розрахунків, інвестування та управління фінансовими ризиками. Загалом, їх можливо класифікувати на:

Таблиця 1

Види валютних операцій

Вид	Опис	Приклад
Поточні операції	Розрахунки за експортно-імпортними контрактами, обслуговування боргу, трансферти.	У 2023 році Україна експортувала зерно до країн ЄС через альтернативні логістичні шляхи, здійснюючи валютні розрахунки за контрактами.
Капітальні операції	Інвестиції, кредити, придбання активів за кордоном.	Український уряд та партнери інвестували в розвиток оборонної промисловості, зокрема у виробництво безпілотної техніки.
Спекулятивні операції	Купівля-продаж валют з метою отримання прибутку від коливань курсів.	Після початку війни в 2022 році, населення активно купувало та продавало валюту для збереження капіталу через коливання курсу гривні.
Хеджінгові операції	Використання фінансових інструментів для захисту від валютних ризиків.	У 2023 році великі українські експортери застосовували форвардні контракти для захисту від ризиків курсових коливань при експорті продукції.

Джерела: складено за [2-3]

За даними Міжнародного валютного фонду, міжнародне використання валюти включає її функції як засобу платежу, одиниці обліку та засобу збереження вартості за межами країни-емітента. У сучасному глобалізованому світі валютні операції забезпечують фінансування зовнішньоекономічної діяльності, наприклад розрахунки за експортно-імпортними контрактами, виступають інструментом переміщення капіталу між країнами для реалізації інвестиційних проектів, а також дозволяють хеджувати валютні ризики для стабілізації фінансових результатів компаній. [1]

Також, можна сказати, що міжнародний валютний ринок є найбільшим фінансовим ринком у світі, з щоденним обсягом торгів понад 6 трильйонів доларів США та великою кількістю учасників, яких можна поділити на:

Учасники валютного ринку

Учасник	Функції	Приклад
Центральні банки	Регулювання грошово-кредитної політики, валютні інтервенції, встановлення процентних ставок.	Федеральна резервна система США та ЄЦБ використовують валютні свопи для забезпечення доларової ліквідності.
Комерційні банки та фінансові установи	Проведення валютних операцій від імені клієнтів і для власних потреб, забезпечення ринкової ліквідності.	JPMorgan Chase, Deutsche Bank здійснюють валютні обміни, форварди та інші транзакції для бізнесу та приватних клієнтів.
Міжнародні корпорації	Хеджування валютних ризиків, оптимізація фінансових потоків між країнами.	Apple, Toyota використовують валютні деривативи для захисту від валютних коливань у зовнішній торгівлі.
Інституційні інвестори та хедж-фонди	Спекуляції на коливаннях валютних курсів, управління великими обсягами капіталу.	Hedge-фонди як Bridgewater Associates активно здійснюють валютні операції для диверсифікації портфеля.
Роздрібні трейдери	Онлайн-торгівля валютою для отримання прибутку, спекуляції.	Фізичні особи торгують на платформах типу MetaTrader, eToro або Forex.com.

Джерело: складено за [4]

У період з 2020 по 2024 роки світові валютні ринки зазнали значної волатильності, що створювало суттєві ризики для міжнародного бізнесу. Коливання валютних курсів впливали на прибутковість компаній, ціноутворення та конкурентоспроможність на зовнішніх ринках. Згідно з дослідженнями, коливання валютних курсів значно впливають на глобальні компанії, створюючи як ризики, так і можливості. Для компаній, що займаються міжнародною торгівлею, зміни вартості валют впливають на прибутки, цінові стратегії та операційні витрати, впливаючи на конкурентоспроможність на зовнішніх ринках. Особливо відчутним був вплив валютної волатильності на компанії з країн, що розвиваються, де коливання курсів могли призводити до суттєвих фінансових втрат. У відповідь на це, велика кількість компаній впроваджували стратегії хеджування та інші фінансові інструменти для мінімізації ризиків, пов'язаних з валютними коливаннями. [5-6]

Геополітична нестабільність у світі, зокрема конфлікти в Східній Європі та на Близькому Сході, суттєво впливала на валютні ринки. Згідно з аналітичним звітом Brookings Institution, геополітичні напруження стали одним з найважливіших ризиків, що загрожують світовій економіці у 2024 році. Ці події спричиняли відтік капіталу з нестабільних регіонів, посилюючи тиск на національні валюти та ускладнюючи валютні операції для бізнесу. Крім того, зростання протекціонізму та введення торговельних обмежень між країнами сприяли підвищенню невизначеності на валютних ринках. Це змушувало компанії переглядати свої стратегії міжнародної торгівлі та валютного управління, щоб адаптуватися до нових умов [5].

У відповідь на економічні виклики, багато центральних банків світу змінювали свої монетарні політики, що впливало на валютні курси. Наприклад, Федеральна резервна

система США та Європейський центральний банк вживали заходів щодо зміни процентних ставок, що спричиняло коливання курсів долара та євро. Зокрема, аналітики VofA Global Research відзначили, що слабкість долара США пов'язана з посиленням торговельних напружень, побоюваннями щодо рецесії та занепокоєннями щодо нестійкої фіскальної політики США [6].

У 2025 році валютні ринки продовжують демонструвати високий рівень волатильності, зумовлений геополітичними напруженнями, змінами в монетарній політиці провідних економік та структурними трансформаціями у глобальній фінансовій системі. Зокрема, долар США зазнав значного тиску через зростаючі побоювання щодо фіскальної стабільності країни, що призвело до його ослаблення відносно інших основних валют. Згідно з даними Reuters, індекс долара знизився на 10,6% з початку року, що є найгіршим показником з 1989 року [7].

У відповідь на ці зміни, інвестори все частіше звертають увагу на альтернативні валюти, такі як євро та японська єна. Президент Європейського центрального банку Крістін Лагард зазначила, що євро має потенціал стати надійною альтернативою долару США, за умови посилення фінансових та безпекових структур Європейського Союзу. Зміни в монетарній політиці провідних центральних банків світу мають суттєвий вплив на валютні ринки. Федеральна резервна система США, зважаючи на зростання інфляції та економічної активності, утримується від зниження процентних ставок у 2025 році. Це рішення сприяє стабілізації долара, хоча загальні фіскальні ризики залишаються високими. Водночас, Європейський центральний банк планує поступове зниження процентних ставок, що може призвести до подальшого послаблення євро. Прогнозується, що політичні рішення та економічні показники будуть визначальними факторами для курсової динаміки євро у 2025 році [8].

Згідно з прогнозами Міжнародного валютного фонду, реальні ефективні обмінні курси залишатимуться відносно стабільними у 2025 році, за винятком валют, що беруть участь у механізмі обмінного курсу Європейського союзу. Проте, зростаюча невизначеність на ринках та геополітичні ризики можуть призвести до несподіваних коливань валютних курсів, що створює додаткові виклики для міжнародного бізнесу. У цьому контексті, компанії повинні активно впроваджувати стратегії хеджування валютних ризиків, використовувати фінансові деривативи та інші інструменти для захисту від небажаних коливань курсів. Крім того, диверсифікація валютних резервів та оптимізація структури міжнародних розрахунків можуть сприяти зниженню впливу валютних ризиків на фінансові результати компаній [9].

У висновку можна сказати, що період 2020-2025 рр. характеризується високою динамікою змін у валютному середовищі, зумовлених низкою як глобальних, так і регіональних чинників. Пандемія COVID-19, подальші геополітичні конфлікти, інфляційні сплески та реакція провідних центральних банків на зміну макроекономічної ситуації справили значний вплив на волатильність валютних курсів. На основі аналізу сучасних тенденцій і даних, наданих міжнародними організаціями (МВФ, ЄЦБ, Світовий банк), можна зробити висновок, що у 2025 році валютні ринки залишатимуться нестабільними. Утім, зростає важливість адаптивного валютного менеджменту на рівні компаній, а також формування більш гнучких підходів до міжнародного фінансового планування.

У результаті проведеного дослідження запропоновано низку рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності валютних операцій у міжнародному бізнесі:

1. Активне використання інструментів хеджування валютних ризиків, зокрема валютних форвардів, опціонів та свопів, із метою мінімізації втрат від курсових коливань.
2. Диверсифікація валютних потоків і міжнародних партнерів для зниження залежності від нестабільних валютних зон.
3. Використання аналітичних цифрових інструментів для прогнозування змін на валютних ринках на основі макроекономічних та політичних індикаторів.

4. Підвищення рівня фінансової грамотності серед учасників ЗЕД шляхом розробки корпоративних програм навчання, з акцентом на валютні операції, ризики та засоби їх контролю.
5. Удосконалення державного регулювання валютного ринку, зокрема в частині взаємодії з НБУ та спрощення процедур валютного контролю, що особливо актуально для українських експортерів і компаній, що залучають іноземні інвестиції.

Таким чином, ефективне реагування на виклики валютного середовища вимагає як стратегічного планування на макрорівні, так і оперативних заходів на рівні окремих підприємств. Успішне подолання ризиків валютних коливань та використання нових можливостей можливе лише за умови проактивної позиції учасників ринку та належного інституційного супроводу з боку державних і наднаціональних органів регулювання.

Список використаних джерел:

1. International Monetary Fund. Annual Report on Exchange Arrangements and Exchange Restrictions. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/SPROLLS/Annual-Report-on-Exchange-Arrangements-and-Exchange-Restrictions>
2. Centre for Economic Strategy. Ukraine Economy Tracker: Special Edition. URL: <https://ces.org.ua/en/economy-tracker-special-edition/>
3. Міністерство економіки України. Прогноз Мінекономіки на 2024 рік URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/u-2024-rotsi-minekonomiky-prohnozuie-zrostannia-vvp-na-46-ta-investytsii-na-296-iuliia-svyrydenko>
4. Finansified. Participants of the Foreign Exchange Market. URL: <https://finansified.com/participants-foreign-exchange-market/>
5. Brookings Institution. Five Risks to the Global Economy in 2024. URL: <https://www.brookings.edu/articles/5-risks-global-economy-2024/>
6. MarketWatch. The Dollar Is Struggling to Rebound Since Liberation Day: Why It May Keep Falling. URL: <https://www.marketwatch.com/story/the-dollar-is-struggling-to-rebound-since-liberation-day-why-it-may-keep-falling-7a22b601>
7. Reuters. Dollar Set for More Weakness as Brand USA Falls Further out of Favor. URL: <https://www.reuters.com/business/dollar-set-more-weakness-brand-usa-falls-further-out-favor-2025-05-19/>
8. Reuters. Euro Could Become Dollar's Alternative – Lagarde Says. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/euro-could-become-dollars-alternative-lagarde-says-2025-05-26/>
9. International Monetary Fund. World Economic Outlook Database – Assumptions and Data Conventions. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/assumptions-and-data-conventions>